

“2009-2010: samenwerken, regels én belonen”

1. Samenvatting

Probleem

Stedelijke distributie wordt gekenmerkt door een complex aan belangen, afspraken en regels die van gemeente tot gemeente en van bedrijf tot bedrijf kunnen verschillen. De gemeenten zijn verantwoordelijk op de terreinen van lokale luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en de inrichting van levendige winkelcentra en binnensteden. Ondernemers willen tegen zo gering mogelijke kosten optimaal bevoorraad worden. Deze belangen worden in de praktijk niet altijd even vanzelfsprekend bij elkaar gebracht. De huidige praktijk van stedelijke distributie jaagt de samenleving onnodig op kosten: circa 500 miljoen euro per jaar aan bedrijfskosten, onnodige uitstoot en 30% van het goederenvervoer voor stedelijke distributie van binnensteden is toe te rekenen aan onnodige voertuigkilometers die direct gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving voor met name voertuigbeperkingen en venstertijden.

Gemeentelijke beperkingen voor stedelijke distributie is koploper in landelijke lijstjes met grootste ergernissen voor het bedrijfsleven. Afschaffing of versoepeling van deze regels – met behoud van randvoorwaarden t.a.v. leefbaarheid van binnensteden- zal leiden tot terugdringen van veel onnodig distributieverkeer en vermindering van transportkosten. Venstertijden, infrastructurele beperkingen en voertuigeisen, die vaak ook nog per gemeente verschillen, belemmeren vervoerders om te kiezen voor een optimale planning.

Opdracht

De Ambassadeur stedelijke distributie is met ingang van 1 januari 2009 aangesteld door de minister van Verkeer en Waterstaat voor een periode van drie jaar. Zijn werkzaamheden zijn een vervolg op het werk van de Commissie stedelijke distributie. Stedelijke distributie is één van de essentiële onderdelen van de Nota Mobiliteit.

Resultaten

Er zijn de afgelopen jaren in publiek-private samenwerking al een aantal initiatieven tot stand gekomen, er zijn goede voorbeelden die vooral in de grotere (milieuzones van de) steden worden toegepast.

Er is de afgelopen vijftien jaar op verschillende manieren geprobeerd om de bevoorrading van binnensteden efficiënter, schoner en veiliger te regelen. Maar het succes is (nog) niet zichtbaar in de steden. De ambassadeur ziet thans op veel plekken in Nederland een gebrekkige regie en samenwerking tussen lokale overheden en bedrijfsleven. Bij de start in januari 2009 was de verleiding groot om snel grote stappen te zetten. De ambassadeur stedelijke distributie kiest er echter nadrukkelijk voor om via de geleidelijke weg bruggen te bouwen en met gefundeerde en werkzame voorstellen te komen. Dat is ook de reden dat hij

in 2009 is begonnen met het onderzoeken van de haalbaarheid en contouren van een nationaal spelregelkader, met vele en diverse partijen heeft gesproken en bedrijfsleven en overheid heeft uitgedaagd met de Award stedelijke distributie 2009.

Ambities

De ambassadeur stedelijke distributie wil bereiken dat in 2012 stedelijke distributie niet meer voorkomt in de top tien lijstjes van grootste ergernissen binnen de transportsector. Hij gelooft dat er ruimte is in Nederland om het aantal regels op dit onderwerp drastisch te verminderen.

Het jaar 2010 zal meer in het teken staan van het zoeken naar draagvlak voor samenwerking, binnen de bevindingen en conclusies van het onderzoek naar een gecombineerde nationale én regionale aanpak. Ook wordt in dat jaar de eerste aanzet gegeven voor een advies inzake de koppeling tussen stedelijke distributie en ruimtelijke ontwikkeling. Het laatste jaar van de ambassadeur stedelijke distributie, 2011, is dan een jaar van oogsten en verankering van de opgedane kennis.

2. Opdracht ambassadeur stedelijke distributie

Stedelijke distributie is een opgave waarin drie partijen belangen hebben

- Gemeenten (en andere decentrale overheden);
- Vervoerders en verladers;
- Detailhandel.

In deze driehoek is het mogelijk om constructieve afspraken te maken waar alle partijen bij gebaat zijn. De ambassadeur bevordert de samenwerking door:

1. De reeds beschikbare kennis uit te dragen, te ontsluiten en te verankeren. De ambassadeur stedelijke distributie maakt hierbij gebruik van de kennis die door de commissie stedelijke distributie is opgedaan. Het gaat dan concreet om het referentiemodel stedelijke distributie, de digitale kaart en het voorbeeldenboek.

Hij draagt het gedachtegoed en de producten actief uit in optredens, deelname aan congressen en het agenderen van stedelijke distributie aan (regionale) bestuurlijke tafels. Hij gaat daarnaast in 2010 op zoek naar een partij die vooral ten behoeve van gemeenten een permanent en laagdrempelig kenniscentrum wil inrichten en onderhouden.

2. Verstandig gemeentelijk beleid op het terrein van stedelijke distributie stimuleren. De ambassadeur stedelijke distributie wil bevorderen dat gemeenten en projectontwikkelaars in hun ruimtelijke plannen meer en beter rekening houden met stedelijke distributie. De ambassadeur stedelijke distributie staat daarbij dezelfde wijze voor ogen waarop ook personenvervoer een plek heeft in bestemmingsplannen en bouwprojecten. De focus van de ambassadeur stedelijke distributie ligt op de (middel-) grote steden en stadsregio's en/of provincies. Bij vraagstukken omtrent ruimtelijke ordening vervult de ambassadeur een adviserende rol, ondersteund met een advies dat hij heeft gepland voor 2010. Een specifieke

taak voor de ambassadeur is het ontwikkelen van (een instrumentarium voor) een nationale en regionale aanpak voor stedelijke distributie, dat in samenwerking met de publieke en private sector tot stand zal komen.

3. Bemiddeling in geval de partijen er niet uit komen en de samenwerking eindigt in een conflict over stedelijke distributie en/of milieuzones. De ambassadeur stedelijke distributie is in die gevallen bevoegd en beschikbaar als onafhankelijke bemiddelaar. Een verzoek tot bemiddeling moet tenminste afkomstig zijn van twee van de belanghebbende partijen in het conflict. Hij geeft in dat geval een zwaarwegend advies.

3. Resultaten 2009

2009 is een jaar geweest waarin veel in gang is gezet. De ambassadeur stedelijke distributie kan zijn rol in de samenwerking alleen goed vervullen vanuit een stevige positie van het instituut stedelijke distributie. Hij heeft daarom in 2009 prioriteit gegeven aan het geven van interviews, het spreken op congressen en het voeren van gesprekken met de partijen in de driehoek. In het kader van zijn opdracht is hij verder betrokken geweest bij:

Uitdragen gedachtegoed

- In 2009 zijn een groot aantal kennismakingsgesprekken met stakeholders uit bedrijfsleven en gemeentelijke overheid gevoerd, variërend van bestuurlijk tot werkvloer niveau;
- In beeld krijgen van de opportuniteit en *sense of urgency* bij gemeenten. Hieruit kan inmiddels de conclusie worden getrokken dat er in Nederland een groep van koplopergemeenten is. Dit zijn vaak ook de gemeenten waar discussie loopt of is geweest over de instelling van milieuzones. Milieuzones en Stedelijke distributie versterken elkaar. Dat is mooi. Echter uit de praktijk blijkt dat overige gemeenten meer stimulans nodig hebben om stedelijke distributie te agenderen. Reden voor de ambassadeur stedelijke distributie om na de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 zijn ambities te richten om stedelijke distributie binnen lokale bestuurlijke akkoorden verder te brengen door in te zetten op contacten en bijeenkomsten met portefeuillehouders en het stimuleren van de onderlinge contacten tussen gemeenten vervoerders en verladers;
- Een scala aan openbare optredens bij symposia en congressen in binnen- en buitenland;
- Een groot aantal werkbezoeken aan kleinere, vernieuwende en vaak ook lokale initiatieven op het terrein van stedelijke distributie.

Stimuleren initiatieven en nationale aanpak

Diverse initiatieven uit de afgelopen periode jaren hebben zich (verder) ontwikkeld tot meer volwassen en effectieve maatregelen om de stedelijke distributieproblematiek te reduceren. De meest aansprekende onderwerpen, waar de ambassadeur en de leden van de expertgroep van harte aan hebben meegewerkt zijn Binnenstadservice.nl, PIEK en langere en zwaardere vrachtwagencombinaties (LZV's). Ook in de komende periode zal de ambassadeur stedelijke distributie deze en nieuwe initiatieven van harte ondersteunen.

Uit de Nota Mobiliteit en het rapport Noordzij 'Onderzoek naar fundamentele transportbelemmeringen', blijkt dat de manier waarop stedelijke distributie in Nederland is georganiseerd leidt tot onnodige maatschappelijke kosten. 30% van het wegtransport voor de bevoorrading van binnensteden wordt veroorzaakt door belemmerende gemeentelijke

regelgeving . De transportsector heeft te maken te veel verschillende en vaal tegenstrijdige regels op lokaal niveau.

De ambassadeur stedelijke distributie brengt als antwoord op deze problematiek helder en concreet in beeld wat nu de échte knelpunten zijn bij de door het bedrijfsleven en de gemeenten gepercipieerde problemen rondom stedelijke distributie. De achtergrond van deze vraag is gelegen in de opdracht die de ambassadeur stedelijke distributie heeft meegekregen om een voorstel te doen voor een nationale aanpak. De vraag is in hoeverre een nationale aanpak zinvol is en zo ja, welke vorm(en) deze dan kan krijgen. Het gaat hierbij om de vraag om welke regelgeving het gaat en of andere, sturende instrumenten of interventies de problematiek adequaat kunnen oplossen.

Hiernaast is het de vraag of sprake is van een problematiek die niet op nationale schaal kan worden opgelost, maar regionaal.

De ambassadeur stedelijke distributie laat een aantal van deze vragen in de rapportage die februari 2010 verschijnt, beantwoorden:

- Wat zijn exact de problemen die ertoe leiden dat stedelijke distributie één van de twee onderwerpen is die door het bedrijfsleven zijn aangemerkt als een fundamentele transportbelemmering. Zijn die gelegen in regelgeving en zo ja, gaat het dan om nationale, lokale of provinciale regelgeving of bestuurlijke drukte?
- Hoe zien vervolgens landelijke spelregels of een nationale aanpak er uit? Welke regio's onderscheiden zich ten opzichte van elkaar? Of liggen de problemen op een ander terrein, zo ja, welk dan?

De rapportage die de ambassadeur stedelijke distributie oplevert, omvat ook een aantal aanbevelingen en suggesties over:

- het vernieuwen en schrappen van bestaande, belemmerende regelgeving (dit geldt voor nationaal, provinciaal en lokaal niveau).
- Mate van uniformiteit t.b.v. de nationale aanpak
- Vervolgens de vraag naar de ruimte voor differentiatie per regio
- Noodzakelijke wijziging van formele wetten, initiatieven tot nieuwe wetgeving dan wel aanpassing van bestaande wetten
- Suggesties voor een (bv. VNG) leidraad voor decentrale regelgeving.

De aanbevelingen leiden tot voorstellen waarmee de regel- en/of administratieve druk rondom stedelijke distributie voor het bedrijfsleven in zijn geheel (transportsector én detailhandel) verminderd kan worden. Helder is dat gemeenten hiermee uit de voeten moeten kunnen.

Indien de uitkomst van het onderzoek uitwijst dat een nationale aanpak niet zinvol is, gaat dit gepaard met een sluitende argumentering en aanbevelingen hoe vervolgens de problematiek op lokaal/regionaal niveau ter hand kan worden genomen.

Het onderzoek Nationale aanpak is inmiddels gestart. De eerste fase wordt uitgevoerd in de periode oktober - december 2009. De eerste resultaten zullen begin 2010 worden verwacht.

Award stedelijke distributie

Samen met de minister van Verkeer en Waterstaat heeft de ambassadeur stedelijke distributie partijen uit de wereld van transport, detailhandel en overheid uitgenodigd zich in te schrijven voor de Award Stedelijke Distributie 2009. Er wordt één Award uitgereikt met een totaalprijs van €250.000,-. Deze prijs is gedeeltelijk in natura.

De Award is bedoeld om durf te belonen, andere partijen met een frisse blik naar het eigen stedelijke distributiebeleid te laten kijken, samenwerking tussen bedrijfsleven en gemeenten te stimuleren én de discussie over werkbare spelregels (of achterwege laten hiervan) te voeden.

De Award stedelijke distributie is uitgeschreven en wordt eind 2009 uitgereikt. Voorlopig kan al de conclusie worden getrokken dat de Award stimulerend werkt op de samenwerking tussen gemeenten en bedrijfsleven. Door de eisen die zijn opgesteld hebben inzenders ongebruikelijke coalities moeten sluiten. Dus voordat de prijs is toegekend, is de werking van de Award al positief. Er hebben zich *zeventien initiatieven* aangemeld. Op 3 december zal de Award worden uitgereikt tijdens een manifestatie waarvoor veel stakeholders zijn uitgenodigd. Tijdens die bijeenkomst is er uiteraard veel nieuws over de inzendingen, een paneldebat over dit onderwerp en de uitreiking van de Award door Minister Eurlings.

Bemiddeling

- Een succesvolle bemiddeling in Maastricht over de instelling van een milieuzone. Na constructief overleg tussen bedrijfsleven en gemeente is in gezamenlijkheid besloten de beoogde milieuzone in te trekken en daarvoor in de plaats een algeheel vrachtwagenverbod in te stellen. Reden hiervoor was dat de beoogde milieuzone eigenlijk bedoeld was om ongewenst vrachtwagenverkeer te weren uit twee aanvoerroutes naar de binnenstad. Een milieuzone bleek hiertoe niet het geëigende instrument te zijn. Met deze oplossing is het wederzijdse vertrouwen hersteld en wordt nu gezamenlijk gewerkt aan een milieuzone voor de binnenstad met ruim oog voor aanvullende maatregelen die een veilige en efficiënte stedelijke distributie bevorderen.
- Een informele bemiddeling in Eindhoven waar de ambassadeur openingen heeft geboden in een licht verstoorde verhouding tussen bedrijfsleven en de gemeente. Intussen is weer sprake van constructief overleg met oog voor elkaars belangen.
- De ambassadeur en een lid van de expertgroep zijn betrokken bij een discussie tussen partijen rondom de verruiming van een milieuzone in de gemeente Tilburg.

4. Ambities 2010

Uitdragen gedachtegoed

De ambassadeur zal ook in 2010 zijn rol in openbare optredens, bilaterale contacten en optredens in de media onverminderd voortzetten. Dit alles gericht op het verbinden van gemeenten en bedrijfsleven op het terrein van stedelijke distributie. Hetzelfde geldt voor de passievere communicatie met stakeholders middels website en nieuwsbrief.

Stimuleren initiatieven en nationale aanpak

De ambassadeur stedelijke distributie wil op deze voet verder gaan, gesteund met inhoudelijke argumenten uit het 'onderzoek nationale aanpak' om het debat aan te gaan over de vraag hoe en in welke mate afspraken op landelijk of regionaal niveau kunnen leiden tot de oplossing van de problematiek stedelijke distributie. Bij dit advies, dat komend voorjaar verschijnt, wordt een beroep gedaan op marktpartijen, gemeenten, stadsregio's en provincies om gezamenlijk aanvullende aanpak te ontwikkelen en in te voeren. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) wordt daarbij nauw betrokken.

De wisseling van de wacht bij gemeentebesturen gaat hij, met het uitgebrachte advies in de hand, benutten om het onderwerp hoger op de collegeagenda's te krijgen. Dit is hard nodig, zo is het afgelopen jaar gebleken.

De zoektocht naar een omgeving waarin de kennis over stedelijke distributie kan worden geborgd en verrijkt, vindt in 2010 zijn beslag. De eerste contouren om stedelijke distributie als aandachtspunt onder te brengen bij het CROW/kpvm of het Nicis tekenen zich voorzichtig af.

Ook het georganiseerde bedrijfsleven wordt door intensief bestuurlijk overleg en het aanreiken van mogelijkheden in de dialoog met overheden gestimuleerd meer eigen initiatief te ontwikkelen in het helpen en begeleiden van gemeenten bij het opstellen van plannen voor een veiliger, schonere en efficiëntere stedelijke distributie.

Daarnaast streeft de ambassadeur stedelijke distributie ernaar om in 2010 een helder advies uit te brengen over de koppeling tussen ruimtelijke ordening en binnenstedelijk goederenvervoer. Steeds weer blijkt dat een groot deel van de stedelijke distributieproblematiek voorkomen had kunnen worden als er in de planvorming rondom centrum-, stations-, en wijkontwikkeling meer en beter rekening zou zijn gehouden met de bijbehorende goederenstromen. Hiertoe zal hij in 2010 een onderzoek laten uitvoeren.

De ambassadeur zal ook in 2010 met veel belangstelling de internationale ontwikkelingen op het gebied van stedelijke distributie. Zo zal nog nadrukkelijker de internationale relatie gelegd worden tussen de investeringen en de mogelijkheden om ze toe te passen. In dat kader zal de ambassadeur samen met de expertgroep en relevante stakeholders een bezoek brengen aan de steden Gent en Hasselt om te leren van de daar opgedane expertise. Deze steden voeren op dit moment een pilot met 25 maatregelen, gesteund door de Europese Commissie. De ambassadeur gaat naar deze steden niet om zozeer zelf te leren, maar ook om mogelijkheden voor samenwerking en uitwisseling in kaart te brengen.

Maar ook Washington DC kent al sinds jaar en dag en in navolging van hen sinds kort ook Londen een geolied systeem waarin bedrijfsleven en gemeenten samenwerken voor een bereikbare, veilige en schone stad of wijk. In Nederland wordt dit vertaald naar bedrijveninvesteringszones waarin vooralsnog het accent ligt op personenvervoer. In de USA en UK wordt goederenvervoer integraal meegenomen. We hoeven het wiel niet in ons land uit te vinden.

5. Organisatie, begroting en verantwoording

Organisatie

De ambassadeur stedelijke distributie wordt in zijn functie ondersteund door een secretariaat en de expertgroep. Het secretariaat bestaat uit de secretaris en een ondersteuner en bedraagt 1,2 fte op jaarbasis. Gelet op de beperkte omvang van de aanstelling van de ambassadeur en van de organisatie wordt de ambassadeur inhoudelijk geadviseerd en bijgestaan door een expertgroep. De expertgroep bestaat uit 8 personen die op persoonlijke titel deelnemen. Daarnaast is ieder lid representant van één van de partijen die belang hebben bij het vlot trekken van stedelijke distributie in Nederland. De samenstelling is als volgt:

- Cora van Nieuwenhuizen, gedeputeerde provincie Noord-Brabant (VVD)
- Rob Metz, wethouder Apeldoorn (VVD)
- Carol Werner, consultant en voormalig lid van de Commissie Stedelijke distributie
- Peter Tjalma, TLN en directeur-eigenaar Trans-Mission
- Peter van der Sterre, EVO
- Birgit Hendriks, oprichtster Binnenstadservice.nl
- Willem-Jan Drost, logistiek manager INTRES
- Reindert Augustijn, beleidsadviseur Stadsregio Arnhem-Nijmegen

De expertgroep komt gemiddeld vier keer per jaar bij elkaar bij wijze van regulier overleg. Verder worden de leden geconsulteerd op ieders specialisme naar gelang de actualiteit daarom vraagt. Ook hebben de leden van de expertgroep een eigen verantwoordelijkheid waar het gaat om het uitdragen van de opdracht en doelstellingen van de ambassadeur stedelijke distributie. Tot slot staan leden van de expertgroep de ambassadeur stedelijke distributie bij in bemiddelingszaken.

In 2009 is de organisatie ambassadeur stedelijke distributie opgericht en functioneel ingericht. Naast de invulling van de personele organisatie is ook tijd besteed aan de actualisering van de website en het voorbeeldenboek, de actualisering van de digitale kaart en zijn er drie nieuwsbrieven verschenen. De leden van de expertgroep zijn drie maal bij elkaar geweest in een formeel overleg. Daarnaast zijn expertleden gevraagd om op basis van hun eigen expertise en netwerk de ambassadeur stedelijke distributie te ondersteunen bij werkbezoeken, optreden bij symposia en congressen of advisering omtrent de organisatie van het onderzoek naar een nationale aanpak.

Financiële verantwoording 2009

2009 is het jaar van de start geweest. Op sommige onderdelen is enige onderuitputting. Dit heeft mede te maken met het feit dat er in 2008 geen verplichtingen zijn aangegaan die in 2009 betaald moesten worden, en dat in 2009 verplichtingen zijn aangegaan die in 2010 afgeschreven worden.

Grosso modo blijkt het budget van de ambassadeur stedelijke distributie toereikend om zijn werkzaamheden in te richten.

Communicatie

Er is sprake van actieve en passieve communicatie. Actief heeft de ambassadeur stedelijke distributie een groot aantal bijeenkomsten geëntameerd en/of bijgewoond. Hierbij werd hij het merendeel van de tijd ondersteund door de secretaris. De bijeenkomsten waren divers van aard, van bilaterale gesprekken tot grote evenementen:

- Bestuurlijk met vertegenwoordigers van bedrijfsleven en/of overheden
- Bezoeken aan bedrijven en organisaties op werkvloer niveau
- Spreken en organiseren van workshops op congressen en symposia
- Bijwonen van congressen ten behoeve van het opbouwen van een netwerk
- Organiseren van kennismakingsbijeenkomsten waarbij stakeholders met elkaar in contact worden gebracht rondom het onderwerp stedelijke distributie
- Het organiseren van de Award. Het uitschrijven van de prijsvraag, begeleiden van de jury en organiseren van het congres waar de Award wordt uitgereikt. De prijs zelf wordt gefinancierd door het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Passief is ingezet op het actualiseren van de huisstijl, onderhoud van de website en de verschijning van een kwartaalnieuwsbrief, inclusief een geactualiseerde digitale kaart. In de nieuwsbrief biedt de ambassadeur stedelijke distributie een podium voor opvallende initiatieven en de meningen van stakeholders en deskundigen. Tot slot is het voorbeeldenboek uit de instrumentenmap van de commissie stedelijke distributie geactualiseerd en in een nieuwe vorm verschenen.

Onderzoek

Een groot deel in het werk van de ambassadeur stedelijke distributie is gestoken in het definiëren van de vraag naar de haalbaarheid en contouren van een nationale aanpak. De ambassadeur stedelijke distributie heeft met dit onderzoek een aantal zaken voor ogen die eerder in dit werkplan nadrukkelijk onder de aandacht zijn gebracht. In essentie beoogt de ambassadeur stedelijke distributie een finaal voorstel te doen aan de minister over de wijze waarop stedelijke distributie de komende tien tot vijftien jaar (bestuurlijk) wordt georganiseerd in Nederland. Na vijftien jaar overleg de knoop doorhakken en met een werkbaar voorstel komen, is de ambitie.

Personeel

De leden van de expertgroep zijn drie maal bij elkaar geweest in een formeel overleg. Daarnaast zijn expertleden gevraagd om op basis van hun eigen expertise en netwerk de ambassadeur stedelijke distributie te ondersteunen bij werkbezoeken, optreden bij symposia en congressen of advisering omtrent de organisatie van het onderzoek Nationaal kader.

De secretaris is medio februari begonnen. De ondersteuner juli 2009. Tot die tijd is gebruik gemaakt van inhuur. Ook in het najaar van 2009 is sprake van tijdelijke inhuur in verband met het zwangerschapsverlof van de secretaris.

Begroting 2010

De werkzaamheden van de ambassadeur stedelijke distributie kunnen worden volbracht binnen de reeds vastgestelde meerjarenbegroting.

Voor 2010 is deze ongewijzigd:

Onderzoek en externe ondersteuning	€ 100.000,-
Personeel opleiding)	€ 145.000,- (<i>inclusief expertgroep en</i>
Communicatie congres, bijeenkomsten en bureaunkosten)	€ 60.000,- (<i>website, nieuwsbrief, organisatie</i>
Totaal	€ 305.000,-